

VLADIMÍR JUST - ČESKÁ VIZE

(*1946) teatrolog, divadelní a mediální kritik, Praha

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v pondělí 7. září 2009

- 1) **Dobrovolná skromnost jako opak megalománie.** Jsme relativně malá země, a tudíž pro nás není trapnější role, než je velikášství (Praha Olympijská, energetická gigantománie, dříve též Spartakiády, Stalinův pomník aj.) a káravé profesorské mustrování zbytku světa (od finanční krize přes ekologii až po globální oteplování).
- 2) **Střízlivá sebereflexe a ironie.** Reflexe vlastní role nevyklučuje, spíš vyžaduje i ironii, jíž nám jinak neveselé středoevropské dějiny nadělily vedle svých tragédií jako externalitu (a okolí právě tohle na nás oceňuje: Hašek, Kafka, Kundera, Havel, česká filmová vlna).
- 3) **Důraz na univerzální hodnoty.** Pro malé společenství je nezbytný, není tu nic směšnějšího než nacionalismus (velikášství prcků). Skromnost, sebereflexe a ironie velí klást důraz na univerzální, nikoli partikulární hodnoty: kdyby u našich mocnějších sousedů analogicky zvítězil „národní princip“, pak proti nim nemáme šanci.
- 4) Univerzální je **kultura**. Je to způsob, jak z národní materie dostat univerzální obsah. Pouze v ní – nikoli ve výrobě ocele na hlavu či energie na vývoz – může vyniknout malé společenství nad mnohonásobně většími celky (řecká tragédie, nizozemské malířství, výmarský klasicismus, rakouská klasická hudba a soudobá dramatika). Jistě, i kultura je zneužitelná partikularismy, dá se znevolnit k hlásání nacionalistické, třídní nebo náboženské nenávisti. Sérem proti takovému instrumentálnímu pojetí může být právě humor, ironie a důraz na díla duchovně nezávislá (ironie = odstup), antiautoritářská a kritická.
- 5) Univerzální je oblast **lidských práv**. Jinde byly duchovní vzpoury proti útlaku zabarveny více utilitárně, tu národně-emancipačně (Polsko, Maďarsko), tu sociálně nebo třídně (Francie, Polsko, NDR). Naším vkladem do databáze vzpour je od Charty 77 důraz na univerzálnost lidských práv a rozpor mezi jejich legalitou a legitimitou.
- 6) Univerzální je **starost o životní prostředí**. Ekologická témata se týkají všech tvorů na planetě bez rozdílu, nejsou ani pravicová, ani levicová. Proto je omylem jejich privatizace levicí (ČSSD) i levo-pravými extrémisty (od pohrobků KSČ až po pohrobky NSDAP).
- 7) Malému společenství sluší i **důraz na evoluci proti revoluci**. A to ve všech oblastech, od politiky, ekonomiky, kultury, urbanismu až po životní prostředí. Šetrná starost o životní prostředí je opakem sociálního i technokratického inženýrství, je to starost o uchování STATU QUO, o nezasahování do přírodních procesů (Národní parky). V tomto smyslu má ekologický postoj blíže ke **konzervativismu**, než k jakémukoli radikalismu.
- 8) K tomu patří i **starost o uchování kulturního dědictví**, respekt k trvalým, nadčasovým hodnotám a k základnímu výzkumu, ke všemu, co nevykazuje okamžitý zisk.
- 9) Tato starost nevyklučuje, spíše podmiňuje tvorbu nového, EXPERIMENT: „Co nemá kořen, nemá ani plod“ (gnostik Valentinus).
- 10) Univerzální jsou jakékoli **hodnoty duchovní**. Jména jako Hus, Komenský, Masaryk, Patočka, Kupka, Šíma, Dvořák, Janáček, Martinů jsou ve světě známá ne pro utilitární dovednosti či technickou virtuozitu, ale pro duchovní přesah, který jejich dílo (myšlení) mělo a má.

ČESKÁ VIZE = deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti
KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) *ESEJ* (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva, poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního cyklu diskusí *KABINET HAVEL – Úsvit v Čechách*, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.